

Sober maar statig

Theater Amsterdam, architectenbureau Dedato, start bouw september 2013. Première 8 mei 2014.

Geen architectonische uitspatting, maar helder vormgegeven.

Theater Amsterdam – het nieuwe toneelhuis van Anne Frank – onderscheidt zich op zeker twee punten van andere theaters. Ten eerste is het een theater met uitzicht, waar de meeste theaters naar binnen gekeerde zwarte dozen zijn, bedoeld om de magie van binnen af te schermen voor pottenkijkers. Dit exemplaar in de westelijke havens van Amsterdam laat zich met zijn glazen façade van buiten naar binnen bekijken en viert ook nog eens het royale uitzicht op het IJ.

Ten tweede ontbreekt de barokke esthetiek waarmee je theater vaak associeert: kroonluchters, rood tapijt, veel affiches. Is hier allemaal niet. Dat is een inhoudelijke keuze: bij een oorlogsverhaal als dat van Anne Frank leek het niet gepast al te veel slingers op te hangen.

Soberheid dus. Een bijna zakelijk vormgegeven theater. Wat niet wegneemt dat het gebouw dat is ontworpen door het Amsterdamse architectenbureau Dedato wel een echt theater is, met een heldere logistiek, een statige entree en warme zitjes. De materialen van de voorzijde zijn glas en aluminium, het middendeel met zijn kleedkamers, trappenhuisen en kantoren is steen en beton. En de enorme speelhal is beschot met grote platen waar ze ook damwanden van slaan.

Verleidelijk is in het geval van Anne Frank de analogie met een voor- en achterhuis. Voor: het publieke en zichtbare deel. Achter: de geheimen van – in dit geval – een ingenieuze toneelavond. Maar eigenlijk is dit theater meer een drieakter. Drie logistieke gebieden: het eerste deel van glas is er

voor het welkom en de voorpret. Het middendeel is het besloten werkgebied waar de spelers vanuit grime ongezien naar achter het toneel kunnen. De slotakte is de hal zelf, 60 bij 70 bij 15 meter (hoog). Die is kolomloos gebouwd waarbij de architect vooral nergens een belemmering wilde vormen voor die andere architectuur, die van de toneelbouwkunst.

Het gebouw is goed leesbaar op de plekken waar het moet: de entree, de overgangsgebieden, de kantoren, artistenverblijven en het restaurant. En eenmaal in de hal ben je de buitenwereld volledig kwijt. Als je zit, dan zit je en verdwijnt je in het toneelbeeld.

Theater Amsterdam is gebouwd in opdracht van Imagine Nation, de productiemaatschappij van Anne, en staat aan de voormalige houthavens ruim 2 kilometer ten noordwesten van het Centraal Station. Het is een gebied dat allang grote potentie krijgt toegedicht, maar die nog niet heeft ingelost. Theater Amsterdam, waar straks dagelijks elfhonderd Anne-gangers moeten komen, lijkt een doorbraak.

Het theater ademt vooral cultureel ondernemerschap. Het is in zeven maanden neergezet voor niet veel geld (de precieze bouwsom wordt verzwegen). Het is geen architectonische uitspatting, maar helder en consequent vormgegeven. De trap in de foyer bijvoorbeeld, die leidt naar het restaurant Boven de Planken, had een eyecatcher kunnen zijn. Nu is het slechts een trap.

Architect Dick Venneman van Dedato heeft het gebouw een sterke kuif gegeven: een luifel die fors oversteekt. Doordat het hele gebouw op een sokkel is gezet, ontstaat onder die kuif een voorplein dat het gebouw een gedistingeerde aanblik geeft. Zeker in de avond, als door het glas van de voorpui rode lichtaccenten over het IJ uitwaaiëren, heerst er de verwachting die hoort bij een mooie avond theater.

Bob Witman

